

Phương pháp tiếp cận & thực hiện đồ án của sinh viên kiến trúc ở Pháp

ThS. KTS. Nguyễn Khắc Hưng

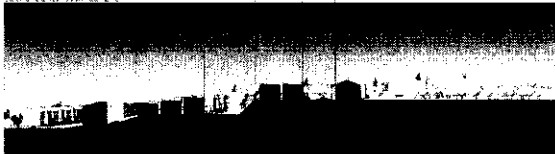
Hệ thống các trường kiến trúc quốc gia Pháp được đặt dưới sự quản lý trực tiếp của Bộ Văn hóa thông tin và được phân bổ tương đối đồng đều theo các vùng. Do cách tổ chức này, 14 trường kiến trúc quốc gia hiện nay của Pháp nằm trong các đô thị lớn và mang những đặc trưng riêng về mặt kiến thức chuyên sâu cũng như về bản sắc văn hóa và phương pháp nghiên cứu. Ngoài ra, các sinh viên theo học cũng đa dạng về chuyên ngành hoặc theo các chương trình hợp tác quốc tế. Các nhóm sinh viên nước ngoài (theo các học bổng ERASMUS - học bổng CREPUQ...) có điều kiện rất tốt để tham gia các chương trình học tập và tiếp cận với các phương pháp đặc trưng của nước bản địa, điều này cho phép sự tự do trong trao đổi kiến thức và văn hóa - ngôn ngữ giữa các nước, các chủng tộc.

Nội dung nghiên cứu và học tập của các trường đều tập trung vào các vấn đề tồn tại trong các đô thị, hướng quy hoạch gắn với các yêu cầu về phát triển bền vững, về vấn đề phát triển đô thị phân tán (étalement urbain), về di sản và đổi mới đô thị, các vấn đề phát sinh trong quá trình tái tạo của đô thị. Hệ thống đồ án trong năm học được phân chia theo các nhóm nhỏ gắn với các vấn đề đô thị đương đại với phương pháp nghiên cứu và triển khai được quy định theo các khuôn khổ nội dung do các nhóm giáo viên hướng dẫn xác lập. Nói chung, các đồ án đều gắn kết với những chủ đề "nóng" trong đô thị, các khu đất đang nằm trong các chương trình hoạch định phát triển hoặc cải tạo của thành phố. Một điểm đáng chú ý là các đồ án này thường nằm trong các dự án trong giai đoạn nghiên cứu triển khai do nhóm giáo viên hướng dẫn đang tiến hành. Do vậy sinh viên sẽ có điều kiện rất tốt trong việc thu thập các tài liệu nghiên cứu, tiến hành khảo sát thực địa, tìm hiểu văn hóa bản địa, nắm vững phương pháp luận cũng như yêu cầu thực tế, các khó khăn thách thức của dự án. Hơn nữa, với cách tổ chức này, những phương án đề xuất rất đa dạng của sinh viên sẽ là những gợi ý hết sức bổ ích cho quá trình lập và thực hiện đồ án quy hoạch trong thực tế.

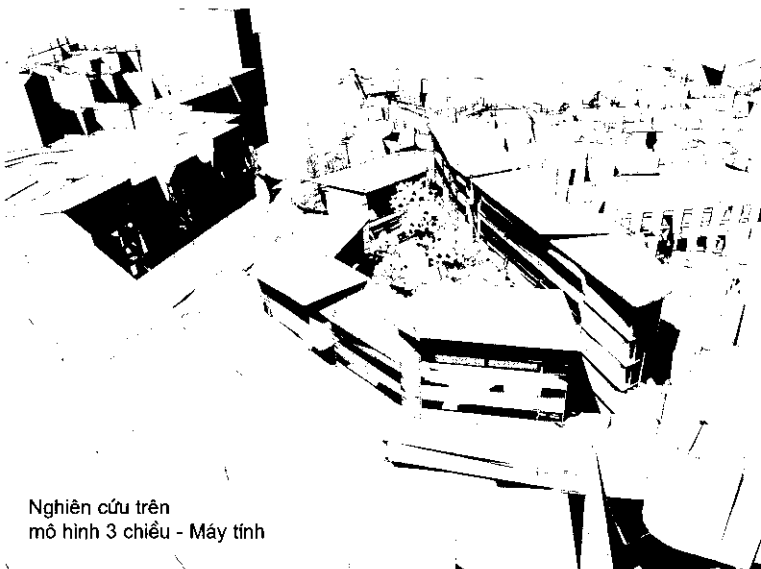
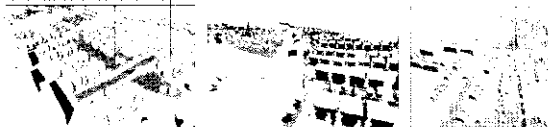
CHIFFRE D'ACTIVITE 2011

CHIFFRE D'ACTIVITE 2011

CHIFFRE D'ACTIVITE 2011

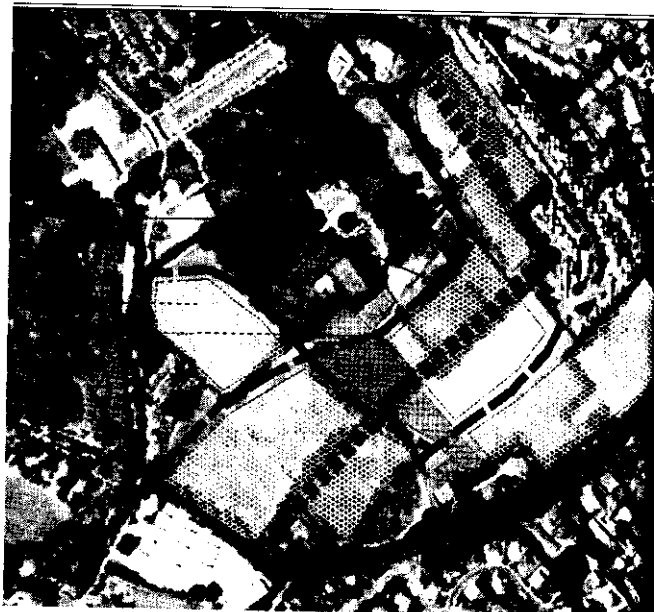
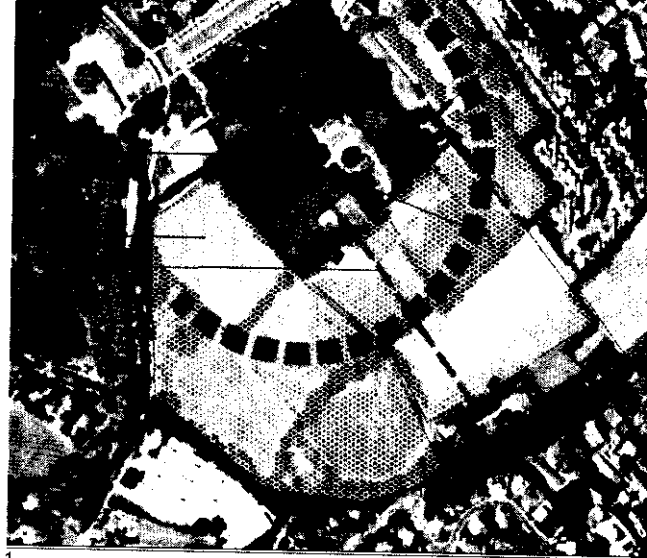

Nghiên cứu trên mô hình 3 chiều - Máy tính

Đồ án sinh viên: Quy hoạch khu dân cư - phường Dalbade - TP Toulouse - Pháp

Một đồ án thường diễn ra trong một kỳ học kéo dài từ ba đến bốn tháng và luôn tuân thủ theo tiến trình nghiên cứu **Xác định - Phân tích - Chuẩn đoán - Lập chương trình - Ý tưởng**. Tỷ trọng nghiên cứu trong các giai đoạn của tiến trình có những điều chỉnh phù hợp với tính chất của các đồ án. Quy mô các dự án thường nhỏ, dưới 20 ha đối với các dự án quy hoạch, với các đồ án công trình cũng dừng lại ở cấp của đô thị, sự giới hạn này sẽ giúp cho sinh viên có đủ thời gian nghiên cứu chuyên sâu, nắm vững về dự án. Tính chất, quy mô dự án và các thành phần cấu thành trong đồ án có tính mở, sinh viên hoàn toàn có thể mạnh dạn đề xuất, không có những quy định gò bó về diện tích nghiên cứu và tính chất, quy mô các hạng mục công trình. Vì vậy, thời gian dành cho phần nghiên cứu phân tích và chuẩn đoán luôn được chú trọng, vì đây là giai đoạn mở đầu và là phần quyết định trong việc nhận định tính chất, nhu cầu, quy mô các thành tố dự án đối với mỗi đề xuất của các nhóm sinh viên. Trong quá trình thực hiện đồ án, nhóm giáo viên hướng dẫn luôn tổ chức cho sinh viên tham gia các tiết học phụ trợ, các buổi tham luận hội thảo có liên quan đến chủ đề của đồ án hoặc tham quan những dự án có quy mô tính chất tương tự.

Phân nghiên cứu và chuẩn đoán dựa trên các bản vẽ, thuyết minh, dựa trên các lát cắt đồng đại và lịch đại. Vì vậy, thu thập đầy đủ tài liệu là một trong những yếu tố quan trọng quyết định thành công của quá trình nghiên cứu. Đặc biệt với những can thiệp trong lòng đô thị cổ, việc xác định sự chuyển hóa của không gian kiến trúc - văn hóa - kinh tế - xã hội - đời sống được xem là điểm mấu chốt quyết định thành công của phương án. Quá trình phân tích chuẩn đoán được bắt đầu bằng việc thu thập tài liệu, những chuyến đi thực địa, chụp ảnh, phỏng vấn chương trình... Sinh viên sẽ thu nhận được những hiểu biết cơ bản về dự án, có những cảm nhận - hình dung sơ bộ về không gian cứng - mềm, tĩnh động, xây dựng những cảm xúc cho việc nghiên cứu. Các phân tích dựa trên các nghiên cứu về lịch sử thông qua các lát cắt lịch đại để nắm được quy luật chuyển hóa. Thông qua các bản đồ phân tích về vị trí, về vật lý kiến trúc, về hình thái học đô thị (morphologie), về kiểu mẫu (typologie), về hoạt động - chu kỳ vận động, về cảnh quan đô thị và cảnh quan nhạy cảm (paysage sensible) để có được lát cắt đồng đại. Từ những quan sát hiện tượng và nghiên cứu tài liệu để đi đến các phân tích có chiều sâu về bản chất vấn đề. Kết thúc giai đoạn này, sinh viên phải đưa ra được định nghĩa về các thành tố cấu thành, các yếu tố tác động và chuyển hóa, tìm ra sự thiếu hụt và các thách thức trên tổng thể và ở bình diện khu đất nghiên cứu. Tuy vậy, với một cơ sở dữ liệu như nhau, mỗi nhóm nghiên cứu lại đưa ra được rất nhiều những ý tưởng khám phá đa dạng,

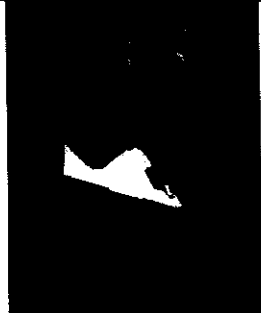
cả về cách thể hiện và cách nhìn nhận vấn đề. Đây là giai đoạn quan trọng tuy nhiên lại ít được chú trọng đối với các đồ án của sinh viên Việt Nam và là một yếu tố hạn chế sự liên tục của dòng tư duy logic cho ý tưởng thiết kế.

Giai đoạn lập chương trình hoàn toàn mở đối với các nhóm, mỗi nhóm sẽ đưa ra những chương trình thiết kế và hành động tương đối độc lập trên cơ sở nghiên cứu phân tích của mình. Xác định các nhân tố thiếu hụt, thiết lập các thành tố bổ sung, gắn các lý thuyết - trường phái kiến trúc - quy hoạch, các mô hình văn hóa - xã hội vào khu đất đồ án, xây dựng mối quan hệ giữa các nhân tố cũ - mới, mô hình hóa sự vận động tương lai. Đây là quá trình tổng hợp và chuyển hóa kiến trúc, đòi hỏi sinh viên có khả năng tổng hợp và kỹ năng vận dụng thích hợp các lý thuyết để xây dựng chương trình thiết kế hoàn chỉnh.

Chuỗi tư duy logic được cô đọng lại ở phần đề xuất ý tưởng, giai đoạn này ngoài kỹ năng thể hiện và trình bày ý

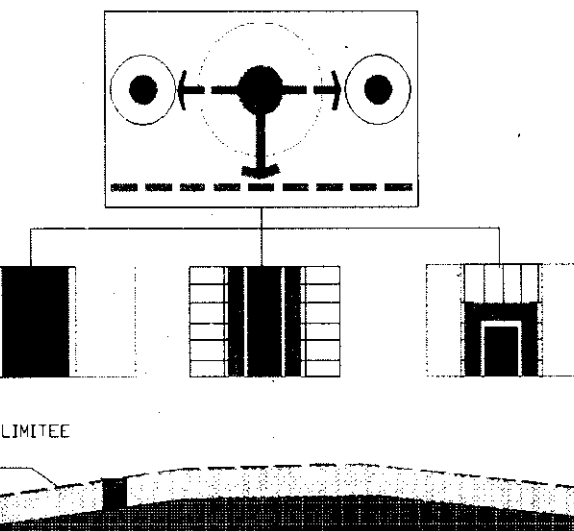

Nghiên cứu trên mô hình
thạch cao

Hình 1, 2, 3, 4: Đồ án sinh viên:
Quy hoạch thành phố Ramon -
Saint Agnes - Pháp (Các sơ đồ
phân tích không gian)

E D'UNE "PERLE"

LIMITEE

vọng của chính quyền thành phố Ramon nhằm tái thiết và nâng cao chất lượng các khu ở. Khu đất đặc trưng bởi sườn đồi dốc hướng Đông Nam với một số thành tố đô thị và nông thôn hiện hữu. Mục tiêu của đồ án nhằm đến tìm kiếm sự liên tục của phát triển đô thị, việc tái tạo sự sinh động của khu vực đã trở nên kém hấp dẫn do nhiều yếu tố tác động như khoảng cách không thuận lợi đến các trung tâm dịch vụ, sự xuống cấp của khu nhà ở Floralys, sự cô lập khép kín của một lâu đài nhỏ nằm trên đỉnh đồi, của các khu ở hiện tại, sự hoang hóa của khu đất... Các sinh viên đa quốc gia từ Ba Lan, Trung Quốc, Braxin, Pháp, Ý, Tây Ban Nha, Việt Nam... tham gia với những cách hiểu và phương pháp can thiệp với các đặc trưng của sự thẩm nhập văn hóa bản địa khác nhau.

Khu tiếp theo là một miếng đất nằm trong phường Dalbade, một mảnh đô thị có lịch sử phát triển lâu đời gắn liền với sự liên tục trong quá trình mở rộng đô thị của Toulouse và điều chỉnh dòng chảy của sông Garonne. Đây là mảnh đô thị phức hợp có nhiều vấn đề lịch sử tồn tại với những ngôi nhà cổ gạch đỏ truyền thống của thành phố, với những con phố hẹp lát gạch - những không gian công cộng (espace public) đặc trưng, với những ý tưởng chủ quan duy ý chí thể hiện trong tuyến công trình kiến trúc theo trào lưu những năm 60 - 70 ở Pháp. Làm gì để tìm lại được sự liên tục trong sự phát triển đứt đoạn của mảnh đô thị, xử lý như thế nào để khôi phục được mô hình về hình thái - kiểu mẫu vốn có trong lòng đô thị cổ là những câu hỏi đầu tiên khi nhóm sinh viên đặt những nét phân tích đầu tiên. Dù ít dù nhiều các phương án cũng đã thể hiện được những day dứt của nhóm sinh viên khi đi tìm giải pháp khắc phục những mặt đối lập trong đồ án.

Điều chúng tôi đề cập đến trên đây cũng là những gợi ý nhỏ với các bạn sinh viên kiến trúc đang trong quá trình tìm kiếm một phương pháp, một quy trình hợp lý đối với các đồ án môn học của mình. Hơn thế nữa, cũng mong rằng trong bài viết ngắn ngủi này cũng gợi ra một vài câu hỏi và cảm xúc cho các bạn trong việc tìm ra một hướng đi logic đối với mỗi công trình, mỗi dự án. ☑

tưởng, các đồ án phải chứng minh được tính chặt chẽ giữa các đề xuất và nghiên cứu trong các phân tích - chương trình trước đó. Nói chung các ý tưởng hết sức đa dạng phong phú vì mỗi nhóm sẽ có những nhận định riêng về khu đất dự án và mỗi chương trình được thiết lập đều nhấn mạnh trên các điểm mấu chốt khác nhau. Nhóm giáo viên hướng dẫn sẽ đánh giá quá trình nghiên cứu, khả năng tư duy logic, phong cách và ý tưởng của các nhóm để đưa ra các nhận xét đánh giá. Hệ thống chấm điểm được xác định theo barem của nhóm giáo viên hướng dẫn đề xuất đã được công bố trước khi bắt đầu thực hiện nghiên cứu. Chính vì vậy đã đảm bảo được các yếu tố khách quan và công minh trong quá trình chấm điểm.

Chúng tôi có may mắn được tham gia vào hai đồ án ở thành phố Toulouse, đây cũng là hai dự án có sắc thái đặc trưng với những vấn đề đô thị đang được quan tâm ở Châu Âu. Đồ án thứ nhất thực hiện ở thành phố Ramon - Saint Agnes, một đô thị nhỏ nằm phía Đông Nam của thành phố Toulouse. Đồ án thực hiện trong chương trình học và cũng là một trong những dự án tham

